

თამარ ჩაჩიბაია

ბიკრეტიკის პრინციპების
საკანონმდებლო
საფუძვლები

პრინციპი „არ ავნო“ - primum non nocere

- „მე მივმართავ ავადმყოფის რეჟიმს მის საკეთილდღეოდ ჩემი შესაძლებლობების და მოსაზრების მიხედვით, თავს შევიკავებ მისთვის ყოველგვარი ზიანის მიყენებისგან და უსამართლობისგან“. ჰიპოკრატეს ფიცი.
- საქართველოს კანონი ჯანდაცვის შესახებ, 103 მუხლი: „სამედიცინო პერსონალის ქმედებით ან უმოქმედობით გამოწვეული პაციენტის ფიზიკური ან ფსიქიკური მდგომარეობის გაუარესების ან სიკვდილის, ან პაციენტისთვის მიყენებული მორალური ან მატერიალური ზიანისაგან პასუხისმგებლობა განისაზღვრება საქართველოს კანონმდებლობით“.

ზიანის სახეები

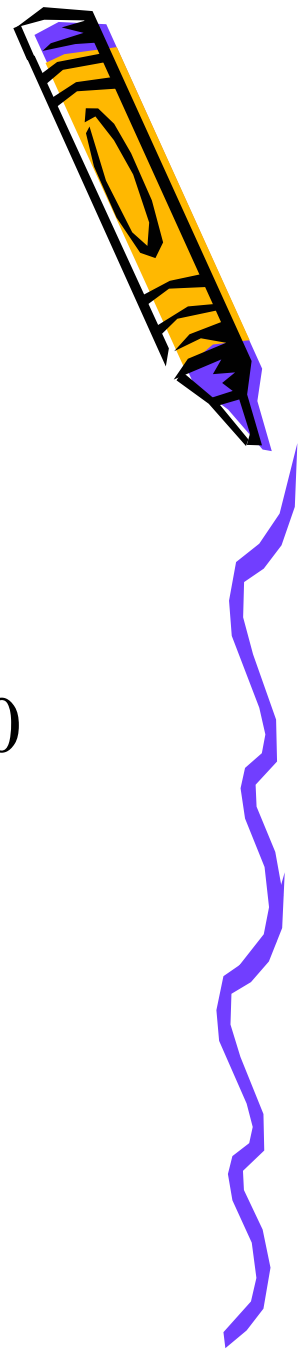
- ზიანი, გამოწვეული უმოქმედობით, დახმარების გაუწევლობით მისთვის, ვინც ამას საჭიროებს;
- ზიანი, მიყენებული არაკეთილსინდისიერი, ბოროტი ან ანგარებიანი ზრახვით;
- ზიანი, გამოწვეული არასწორი, გაუთვლელი ან არაკვალიფიციური მოქმედებით;
- ზიანი, მიყენებული კონკრეტულ ვითარებაში ობიექტური აუცილებლობით გამოწვეული მოქმედებით.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, მე-8 მუხლი, III პუნქტი.

- უმოქმედობა მხოლოდ მაშინაა მიზეზობრივ კავშირში მართლსაწინააღმდეგო შედეგთან, როცა „პირს ჰქონდა სამართლებრივი გარანტიის მოვალეობა, შეეძლო ემოქმედა და ამ მოქმედებით აცილებული იქნებოდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგი“.
- უმოქმედობის შემადგენლობას წარმოადგენენ ბრალეული მართლსაწინააღმდეგო ქმედებები, როგორებიცაა „დაუხმარებლობა“ - 129-ე მუხლი, „განსაცდელში მიტოვება“ - 128-ე მუხლი, „ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვება“ - 130-ე მუხლი, „სამსახურებრივი გულგრილობა“ – 342-ე მუხლი.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი

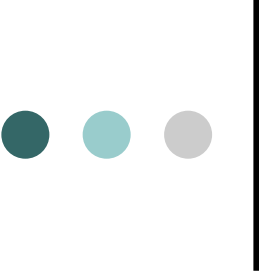
- 119-ე მუხლი: უმოქმედობით გამოწვეული სიცოცხლის განზრახ მოსპობა;
- 117-ე, 118-ე და 120-ე მუხლები: უმოქმედობით გამოწვეული ჯანმრთელობის განზრახ დაზიანება (მძიმე, ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქი).

* საქართველოს სისხლის სამართლის
კოდექსი: მოვალეობის კოლიზია – 32
მუხლი – მართლწინააღმდეგობის
გამომრიცხველი ზეკანონური
გარემოება.

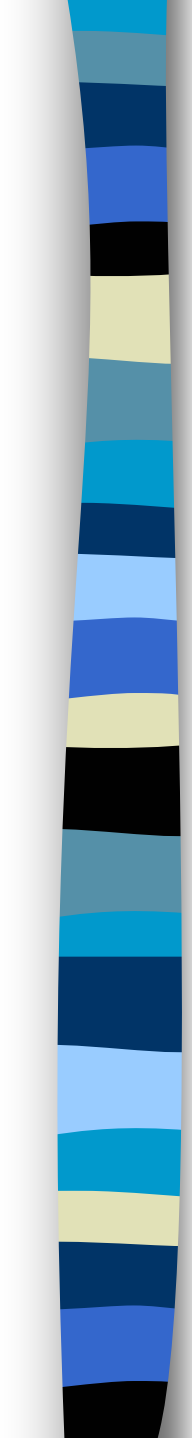
* კანონი ჯანდაცვის შესახებ, მე-40
მუხლი: „ექიმი მოვალეა
პაციენტისათვის სამედიცინო
დახმარების რიგითობა
განსაზღვროს მხოლოდ
სამედიცინო ჩვენებით“.

საქართველოს სისხლის სამართლის
კოდექსი: ტრაგიკული კოლიზია – 38
მუხლი – ბრალის გამომრიცხველი
ზეკანონური გარემოებები.

- თუ ორი პაციენტი სასიკვდილოდ იყო განწირული და ექიმი იძულებული იყო დახმარება აღმოეჩინა მხოლოდ ერთისთვის, მეორე დაიღუპა, სხვა შემთხვევაში ორივე დაიღუპებოდა. ამ შემთხვევაში ექიმის მოქმედება არ კვალიფიცირდება დაუხმარებლობის მუხლით. აქ არც სიცოცხლის მოსპობის განზრახვაა და არც გაუფრთხილებლობა.

„საქართველოს კანონი ჯანმრთელობის
დაცვის შესახებ“ 39-ე მუხლი მიუთითებს:

- „არასამუშაო ადგილზე
შესაძლებლობების ფარგლებში
გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების
გაწევა ექიმის, ისევე, როგორც
ნებისმიერი მოქალაქის, მოვალეობაა“.

„საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი“ 129-ე მუხლი „დაუხმარებლობა“ და 128-ე მუხლით „განსაცდელში მიტოვება“.

- 128-ე მუხლით „განსაცდელში მიტოვება“ – დაუხმარებლად იმის მიტოვება, ვინც სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში იმყოფებოდა და შესაძლებლობა არ ჰქონდა მიეღო ზომები თავის დასაცავად, თუ მიმტოვებელს ევალებოდა მასზე ზრუნვა ან შეეძლო მისი დახმარება“.
- „სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფისათვის აუცილებელი და აშკარად გადაუდებელი დახმარების გაწევლობა, თუ დამნაშავეს შეეძლო მისი დახმარება თავისთვის ან სხვისთვის სერიოზული საფრთხის შექმნის გარეშე“ ისჯება 129-ე მუხლით „დაუხმარებლობა“.

სსსკ IX თავი „ბრალის გამომრიცხველი და
შემამსუბუქებელი გარემოებები“ - 38-ე მუხლი -
„სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან
გათავისუფლება სხვა არაბრალეული ქმედების დროს“

- ბრალეულად არ მოქმედებს ის, ვინც
სისხლის სამართლის კოდექსით
გათვალისწინებულ ქმედებას ჩაიდენს სხვა
ისეთი გარემოების არსებობისას,
რომელიც თუმცა ამ კოდექსში
სახელდებით არ არის მოხსენიებული,
მაგრამ სავსებით აკმაყოფილებს ამ
ქმედების არაბრალეულობის პირობებს

„საქართველოს კანონი ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ 37-ე მუხლი:

- „ექიმს უფლება აქვს უარი თქვას პაციენტისათვის სამედიცინო დახმარების აღმოჩენაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ:
 - ა) არსებობს პაციენტისათვის სამედიცინო დახმარების უწყვეტობის უზრუნველყოფის შესაძლებლობა და არ აღინიშნება სიცოცხლისათვის საშიში მდგომარეობა, ან პაციენტი არ საჭიროებს გადაუდებელ სამედიცინო დახმარებას;
 - ბ) სამედიცინო დახმარების აღმოჩენისას ექიმის სიცოცხლეს რეალური საფრთხე ემუქრება“.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის

XXI თავის 127-ე მუხლი: „სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენება“ 131-136-ე მუხლები:

მუხლი 131. შიღისის შეყრა;

მუხლი 132. განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადების შეყრა;

მუხლი 133. უკანონო აბორტი;

მუხლი 134. ადამიანის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის ან ქსოვილის აღების იძულება;

მუხლი 135. სისხლით ან სისხლის კომპონენტებით უკანონო ვაჭრობა;

მუხლი 136. გენეტიკური მანიპულაცია.

XX თავის „დანაშაული ჯანმრთელობის წინააღმდეგ“:

117-121-ე მუხლები:

მუხლი 117. ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება;

მუხლი 118. ჯანმრთელობის განზრახ ნაკლებად მძიმე დაზიანება;

მუხლი 119. ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით;

მუხლი 120. ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება,

ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში;

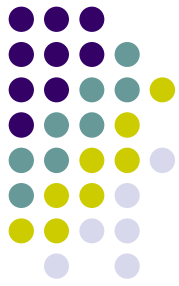
მუხლი 121. ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში.

XIX თავის „დანაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ“:

108-109-ე მუხლები:

მუხლი 108. განზრახ მკვლელობა;

მუხლი 109. განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებაში.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი:
შეცდომა – 36 მუხლი – ბრალის
გამომრიცხველი ზეკანონური გარემოება.

- მე-10 მუხლის მე-4 პუნქტი:
„გაუფრთხილებლობითი დანაშაული“:
„გაუფრთხილებლობით ჩადენილი ქმედება მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება დანაშაულად, თუ ამის შესახებ მითითებულია ამ კოდექსის შესაბამის მუხლებში“. ესენია:
124-ე მუხლი: „გაუფრთხილებლობით გამოწვეული ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება“ და
116-ე მუხლი „სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით“.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი მე-10 მუხლი: „გაუფრთხილებლობითი დანაშაული“

- 1-ლი პუნქტი - თვითიმედოვნება და დაუდევრობა.
- მე-2 პუნქტი - ქმედება თვითიმედოვნებითაა ჩადენილი, თუ პირს გაცნობიერებული ჰქონდა წინდახედულობის ნორმით აკრძალული ქმედება, ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას, მაგრამ უსაფუძვლოდ იმედოვნებდა, რომ ამ შედეგს თავიდან აიცილებდა.
- მე-3 პუნქტი - ქმედება დაუდევრობითაა ჩადენილი, თუ პირს გაცნობიერებული არ ჰქონდა წინდახედულობის ნორმით აკრძალული ქმედება, არ ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას, თუმცა ამის გათვალისწინება მას ევალებოდა და შეეძლო კიდევ

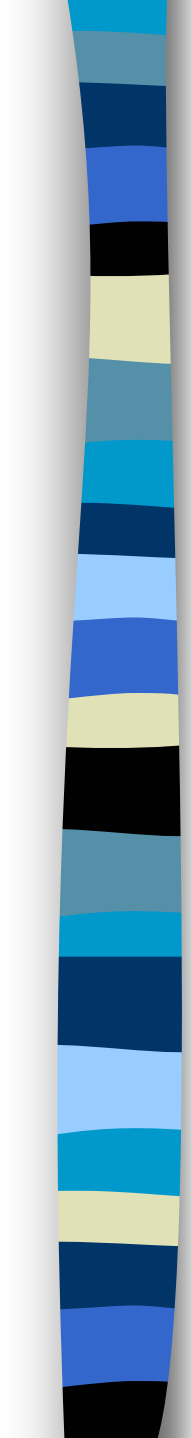
„დებულება სამედიცინო დაუდევრობის შესახებ“ 44-ე მსოფლიო სამედიცინო ასამბლეა, ესპანეთი, 1992 წელი.

- სამედიცინო დაუდევრობაა, როცა ექიმი მკურნალობის სტანდარტების უზრუნველსაყოფად უუნარობას იჩენს, ან მას გააჩნია არასაკმარისი უნარ-ჩვევები, ან იჩენს დაუდევრობას პაციენტისათვის დახმარების აღმოჩენისას, რაც უშუალო მიზეზია ზიანისა, რომელიც პაციენტს მიაღება.
 - მკურნალობის თანმხლები უარყოფითი გამოვლინებები, რომლებიც წარმოიქმნა მკურნალობის დროს, მათი წინასწარგანჭვრეტა შეუძლებელი იყო და მკურნალი ექიმის მხრიდან უნარ-ჩვევების ან ცოდნის ნაკლოვანების შედეგი არ არის, წარმოადგენს არასასურველ შედეგს, რის გამოც ექიმმა არ უნდა აგოს პასუხი.
-

(საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მე-3 წიგნი, ლ. ჭანტურია, ბ. ზოიძე).

- გაუფრთხილებლობა სამოქალაქო სამართალში იყოფა უხეშ და მარტივ (უბრალო) გაუფრთხილებლობად. „გაუფრთხილებლად მოქმედებს ის, ვინც არღვევს სამოქალაქო ბრუნვისთვის დამახასიათებელ აუცილებელ ყურადღებიანობას“, - ასე რომ, საპატიოდ ვერ ჩაითვლება ძლიერი განცდები და მღელვარება ექიმისა, რომელიც ოპერაციას აკეთებს. სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებულ უმრავლეს შემთხვევებში ვაღდებულების დამრღვევი პასუხს აგებს მხოლოდ უხეში გაუფრთხილებლობისთვის.

საქართველოს სისხლის სამართლის
კოდექსი: დაზარალებულის თანხმობა
და ნაგულისხმევი თანხმობა – 32
მუხლი – მართლწინააღმდეგობის
გამომრიცხველი ზეკანონური
გარემოება.

- კანონი ჯანდაცვის შესახებ 36-ე მუხლი: „ექიმს უფლება აქვს სამედიცინო დახმარება აღმოუჩინოს პაციენტს, თუ იგი, ხოლო მისი ქმედუუნარობის შემთხვევაში, მისი ნათესავი ან კანონიერი წარმომადგენელი, მოითხოვს ამას ან ნებას რთავს ექიმს გაუწიოს სამედიცინო დახმარება, აგრეთვე ნაგულისხმევი თანხმობის შემთხვევაში, როცა ქმედუუნარიანი პაციენტი არ გამოხატავს რაიმე ფორმით წინააღმდეგობას სამედიცინო დახმარების აღმოჩენისას“.
- კანონი პაციენტის უფლებების შესახებ 25-ე მუხლი: „თუ ქმედუუნარო ან გაცნობიერებული გადაწყვეტილების მიღების უნარს მოკლებული პაციენტი გადაუდებლად საჭიროებს სამედიცინო მომსახურებას, რომლის განხორციელების გარეშე გარდაუვალია პაციენტის სიკვდილი, დაინვალიდება ან ჯანმრთელობის მდგომარეობის მნიშვნელოვანი გაუარესება, ხოლო მისი ნათესავის ან კანონიერი წარმომადგენლის მოძიება ვერ ხერხდება, სამედიცინო მომსახურების გამწევი იღებს გადაწყვეტილებას პაციენტის ჯანმრთელობის ინტერესების შესაბამისად“.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლი და 413,2-ე მუხლი

- საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლში სხეულის დაზიანებითა და ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების მოვალეობა არის განხილული.
- ხოლო, 413,2-ე მუხლის მიხედვით კი დაზარალებულს შეუძლია მოითხოვოს ანაზღაურება არაქონებრივი (მორალური) ზიანისთვის სხეულის დაზიანების ან ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენების შემთხვევაში. ყველა შემთხვევაში როცა ანაზღაურების საკითხი დგება, ზიანი უნდა იყოს სამართლებრივად მნიშვნელოვანი და ამდენად ანგარიშგასაწევი.